

Mistænkeliggjort maskulinitet

Anne Hovgaard Jørgensen

I denne artikel præsenterer jeg forskellige perspektiver på den mistillid, som muslimske fædre med migrantbaggrund berettede om under min etnografiske undersøgelse af disse fædres erfaringer med og navigation af skole-hjem-samarbejde i danske folkeskoler. I artiklen sætter jeg fokus på, hvordan mistillid til ”den muslimske mand” spillede ind i migrantfædrenes møder med lærere og pædagoger, samt hvordan dette fænomen knyttede sig til bestemte markører, bl.a. hvordan racialiseringspraksisser var en del af denne mistænkeliggørelse.

Emneord: Faderskab, mistillid, mistænkeliggørelse, maskulinitet, forældresamarbejde

Denne artikel stiller skarpt på den andetgørelse og mistillid, som muslimske fædre med migrantbaggrund kan opleve, og hvordan dette kan få betydning for disse fædres engagement i skole-hjem-samarbejde. Artiklen analyserer denne mistillid som et socialt konstrueret fænomen og undersøger det på forskellige niveauer: Et politisk niveau hvor kategorien ”den muslimske/etniske mand” konstrueres som ’den sociale anden.’ På et interaktionsniveau blandt professionelle på en folkeskole, hvor mistilliden på en gang fremstod som tabuiseret men samtidig som betydningsfuld og meningskabende, samt fra et fædre-perspektiv hvor migrantfædre på forskellig vis reflekterer over, hvordan de føler sig mistænkeliggjort, og hvad det betyder for deres forventninger til forældresamarbejdet. Overordnet betegner jeg denne mistænkeliggørelse ”mistænkeliggjort maskulinitet,” - et begreb, som jeg vil benytte denne artikel til at udfolde.

Forældresamarbejde og tillidens betydning

I et samfund med en omfattende velfærdsstat som den danske er børneopdragelsen ikke op til forældrenes egne valg og overbevisninger alene. Generelt bruger børn i Danmark mere og mere tid i institutioner, hvor forskellige velfærdsprofessionelle (Johansen 2017, 8) motiveres til at intervenere i børnenes opvækst, trivsel og dannelse (ibid.; Gilliam og Gulløv 2017; Dannesboe et al. 2018). Således finder børnenes opvækst sted mellem institution og hjem, hvilket kræver en kontinuerlig dialog mellem forældre, pædagoger, lærere og andre

velfærdsprofessionelle, og forældre forventes at kunne navigere i dette, til tider, ambivalente grænseland mellem hjem og institution. Inden for de seneste årtier er dette samarbejde blevet intensiveret og forventningerne til forældrene er steget. Samtidig har institutionens logikker på forskellig vis bevæget sig ind i hjemmets sfærer ved bl.a. at gøre hjemlige aktiviteter til aktiviteter med et læringspotentiale (Kryger 2015). Disse intensiteter kan ses som tegn på en neoliberalistisk dagsorden, hvor ansvaret for børns læring og succes i højere grad bliver placeret på de individuelle forældre (Reay 2004; Furedi 2002). Under de intensiverede krav til forældrenes optimeringspotentiale for deres børns læring er særligt indvandrer- og flygtningeforældre blevet problematiseret i uddannelsespolitisk retorik for ikke i tilstrækkelig grad at imødekomme det ansvar for deres børns læring, som forældre pålægges i dag. Således er disse forældre blevet portrætteret som passive og uengagerede i deres børns uddannelse (Dannesboe et al. 2012, 9; Matthiesen 2017; Timm og Bergthóra 2011). I forlængelse heraf finder Pirjo Lahdenperä (1997) i sit studie af elever med indvandrerbaggrund i svenske skoler en særlig mistillid til disse elevers *fædres* evner som omsorgsfulde fædre. Fædrene var den type af forældre, hvis adfærd lærerne fandt mest afvigende fra skolens normer og som oftest mødte antipati, diskrimination og fordomme (ibid.). Selvom Lahdenperä fandt, at mødrene fra tid til anden også blev beskrevet som problematiske, observerede hun, at mødrene lettere vækkede lærernes sympati (ibid.).

Mette-Louise Johansen (2017) finder i sit studie af udsatte flygtningefamilier i Danmark, at disse familier i mindre grad anses som nogle, der udviser den tillid til de danske velfærdsinstitutioner, som de velfærdsprofessionelle forventer. Johansen argumenterer for, at kravet om en ubetinget *tillid* til danske velfærdsinstitutioner er blevet en national markør og et kulturelt kernebegreb, der definerer forholdet mellem staten og den gode borger, samt mellem nationen og "den fremmede." Således indgår kravet om ubetinget tillid til institutionernes praksisser (og interventioner) i en kompleks dynamik, som også kan fungere ekskluderende (Johansen 2017, 7). I denne artikel vil jeg undersøge det tillidsparadoks, der opstår, når muslimske migrantfædre forventes at udvise tillid til lærere og pædagoger samtidig med, at de selv oplever at blive mødt med mistillid.

Patricia H. Collins (2000) har undersøgt, hvordan køn historisk set spiller ind i amerikansk racisme. Collins finder særlige stereotype billeder brugt i den symbolske konstruktion af sorte mænd (og kvinder) i USA, og hvordan disse billeder fungerede som centrale brikker i undertrykkelsen af den sorte befolkning. Disse billeder har rødder tilbage til slavetiden, hvor den hvide elite skabte et "negativt kontrollerende billede" (ibid., 13) af den sorte, mandlige slave som en "buk," der måtte tæmmes af "den civiliserede mand." Billederne portrætterede sorte mænd som intellektuelt underlegne hvide mænd og forstærkede en status af afrikanske, mandlige slaver som nogle, man ikke kunne tildele politisk indflydelse. Således kan et negativt kontrollerende billede ses

som et billede, der repræsenterer bestemte emner inden for en bredere symbolsk ramme. "Kontrollerende" skal ikke forstås som strukturerende for menneskers bevidsthed, men som noget, der fastholder et bestemt billede i deres historiske negative arv (ibid.). I forlængelse heraf argumenterer jeg for ligheder i den danske kontekst omkring et negativt kontrollerende billede af "den muslimske indvandrermand," og anvender Collins begreb til at belyse, hvordan køns- og racialiseringspraksisser konstrueres og får betydning for fædrenes levede liv. Således belyser artiklen, hvordan hudfarve får betydning i en dansk kontekst. Peter Hervik (2015) argumenterer for, at der i Danmark eksisterer en "raceblind ideologi" – en generel idé om, at fysiske forskelle og hudfarve "ikke betyder noget" (ibid., 31). Ifølge Hervik opfattes termen "race" almindeligvis som noget, der hører andre lande og deres historie til, og benægtelsen af racisme i Danmark hænger sammen med den stærke nationale markør om lighed (ibid.). Ikke desto mindre peger Hervik på, at racialiserede processer foregår i mange aspekter af det danske samfund (se også Vertelyté 2019; Gilliam 2018).

De seneste årtiers maskulinitetsforskning peger på, at maskulinitet er foranderlig og altid udfordrede konstruktioner, som er knyttet til magt, regulering - og afmagt (Connell & Messerschmidt 2005; Reinicke 2006; Inhorn 2012). En central udfordring for etnificerede og racialiserede mænd er, at der skabes en art generaliseret "etnisk maskulinitet," som en form for andethed, der fastholder disse mænd i forsimplede maskulinitetsopfattelser (Walle 2004). Gennem etnografisk analyse belyser jeg individuelle migrantfædres diversitet og udfordrer hermed "den etniske anden-essentialisme," som skjuler diversiteten af maskulinitetspraksisser blandt fædre med migrantbaggrund.

Teoretisk inspiration

Artiklen er inspireret af fænomenologisk-antropologisk teori (Jackson 1996; Ingold 2015). Formålet er at undersøge migrantfædres erfaringer med møder med lærere og pædagoger, samt hvordan disse erfaringer og fortolkninger er påvirket af tidligere erfaringer. Det kan være erfaringer med den politiske retorik i Danmark, møder med professionelle eller med "systemet." Som Martin Heidegger skrev (1962), skal vi forstå menneskelige erfaringer ud fra deres "væren-i-verden," - vi forstår verden ved at være og handle i den (Ibid., 107). Menneskers erfaringer er således mere end vores tænkende bevidsthed, men påvirket af alle de sociale fænomener, som karakteriserer menneskets livsverden; sociale fænomener, som vi møder, mens vi navigerer i en verden, der allerede er fuld af betydninger (Jackson 1996). E. V. Daniel og John Chr. Knudsen (1995) har beskæftiget sig med mistillid blandt flygtninge. Inspireret af Heidegger mener de, at tillid ikke altid er bevidst og reflekteret, men en måde at være i verden på. I forlængelse heraf argumenterer de for, at de konstante indblandinger og interventioner i en flygtnings måde at være i eksillandet på skaber mistillid hos flygtninge og presser dem til at se verden anderledes (Ibid., 1).

I tråd hermed arbejder jeg med mistillid som et fænomen, der lægger sig til menneskers intersubjektive relationer. Mistillid er ikke altid synlig, udtalt eller reflekteret, men kan ligge latent i en intersubjektiv dynamik, fordi man har en fornemmelse af eller antagelse om, hvem den anden er. Eller, som flere fædre i mit studie, at man har oplevet at blive mistænkeliggjort af lærere og pædagoger tidligere, og derfor har en forventning om, at det sandsynligvis vil ske igen. Således handler mistillid i høj grad om famlende, undefinerbare fornemmelser frem for direkte handlinger eller udtalte tilsagn (Ibid).

Empiri og analytisk tilgang

Artiklen baserer sig på et 11 måneders etnografisk feltarbejde i 2017, hvor jeg dels lavede deltagerobservation på en folkeskole i København, i et boligområde tæt på skolen samt i forskellige fædregrupper. Skolen, som jeg kalder Rosendal skole,¹ var kendetegnet ved, at mange familier havde forbindelser til mange forskellige lande. Her fulgte jeg en 0. og en 7. klasse og deltog i diverse forældrearrangementer: Skole-hjem-samtaler, forældremøder, morgenmadsarrangementer mv. Fædregrupperne var enten en del af boligsociale helhedsplaner eller foreninger, som fædre selv havde stiftet. Overordnet var de kendetegnet ved at udgøre et ”erfaringsfællesskab” (Vigh 2004, 121). Det vil sige et fællesskab hvor aktørerne deler lignende sociale positioner, referencepunkter og praksisperspektiver gennem en sammenlignelig tilblivelsesproces (Ibid.), hvilket i denne forbindelse betød at være far med migrantbaggrund i Danmark og for størstedelens vedkommende at være muslim. Dette gav fædrene et fælles referencepunkt om at besidde en minoritetsposition i samfundet.

Betegnelsen ”fædre med migrantbaggrund” betegner fædre, der på et tidspunkt i deres liv har krydset en eller flere internationale grænser for at bo i Danmark (IMO 2019). Disse fædre navigerede skole-hjem-samarbejdet forskelligt afhængigt af hvilke uddannelsesmæssige og økonomiske baggrunde, de kom fra, og hvilke skoleerfaringer, de selv havde gjort sig. Disse skoleerfaringer kunne være meget forskellige: En far havde gået på en privat kostskole i Pakistans hovedstad, som var struktureret efter det britiske skolesystem, mens en anden havde gået på en lille landsbyskole i Somalia, som underviste op til 7. klasse. Det havde også betydning, om faren var indvandret i en ung alder sammen med sine forældre, eller var kommet til Danmark som krigsflygtning i en sen alder. Således påvirkede mange forskellige faktorer, hvilke erfaringshorisonter fædrene mødte skolen med. Overordnet set var fædrene i min undersøgelse en heterogen ”forsamling af mænd,” og kategorien ”fædre med migrantbaggrund” rummer i sig selv så stor diversitet, at det på mange måder er problematisk, at den lægger op til en ”enshed” mellem disse fædre (se Jørgensen 2019, 13-14 for videre diskussion heraf).

¹ Alle navne er anonymiserede.

Politisk subjektivitet

Jeg mener, at problemet egentlig ligger i debatten og ikke i virkeligheden. Jeg kan huske, at jeg på et tidspunkt så den her TV-debat [om flygtninge, Mellemøsten og islam] og så var der den her politiker, som sagde (...) "Hvad er det, vi ikke kan tale om? Hvorfor er det, vi ikke må tale om Islam som problemet, muslimerne som det problem, de i virkeligheden er? Hvorfor er det, at vi ikke må tale om det?" Så hvis jeg nu [Kadin selv] havde været der, så havde jeg konfronteret ham [og sagt]: "synes du ikke, at vi har talt nok om det? Synes du ikke, at vi snart har talt nok om det emne?"

Citatet ovenfor er fra Kadin, en far med marokkansk baggrund, hvis datter gik i 7. klasse på Rosendal skole. Kadin fortalte om sin store frustration over den politiske debat, der konstant problematiserede indvandrere og islam, en problematisering som han selv følte sig ramt af. Mange andre fædre med migrantbaggrund berettede om lignende oplevelser. Bl.a. faren Omar, som også havde marokkansk baggrund. Omar fortalte, at han var omhyggelig med at slukke for fjernsynet, når debatter, som den Kadin berettede om, blev vist i TV. Han ønskede ikke, at hans børn skulle høre alle de negative ting, der blev sagt om indvandrere og islam, da han var bange for, at de dermed ville tro, at danskere var racister og på den måde miste deres selvtillid. Omar understregede, at han ikke mente, at danskere var racister, men han frygtede, at hvis hans børn hørte tilstrækkeligt af sådanne debatter, ville de begynde at tro, at det forholdt sig sådan.

At lægge ører til disse debatter blev til erfaringer, som fædrene tog med sig videre, og som vævede sig ind i andre erfaringer og dannede baggrund for, hvordan de fortolkede verdenen omkring sig. Byron Good udvikler begrebet "politisk subjektivitet" (2012) til at forstå, hvordan historiske og politiske tilstande påvirker menneskets væren-i-verden. Han argumenterer for at forbinde individuelle psykologiske tilstande med historiske og politiske processer. Begrebet politisk subjektivitet er på denne måde et analytisk redskab til at forbinde historiske og politiske processer med mere intime former for hverdagsoplevelser. Således placerer Good politik i hjertet af det psykologiske, og det psykologiske i hjertet af det politiske (Ibid. 5). I forlængelse af Good, foreslår jeg, at man bør forstå mine informanternes politiske subjektivitet i lyset af den politiske og historiske ramme for politisk organisering i det danske samfund, som de lever i. Når Omar skærmer sine børn fra at se bestemte TV-debatter, kan det ses som hans forsøg på at forhindre disse debatter i at påvirke hans børns politiske subjektivitet og dermed den måde, de oplever at være i verden på. Samtidig peger min undersøgelse på, at de omtalte debatter påvirkede mange fædre i undersøgelsen,

så de forventede, at en del politikere havde mistillid til dem. Således ændrede deres politiske subjektivitet også deres måde at være i verden på – de forventede igen at møde argumenter om, at de udgjorde et problem, eller ligefrem trussel for samfundet, hvilket påvirkede disse fædres møder med pædagoger og lærere.

Et negativt kontrollerende billede

For at kunne forstå disse fædres politiske subjektivitet er det vigtigt at undersøge en kæde af historiske og politiske begivenheder, der har skabt bestemte politiske rationaler og debatter i spørgsmål om integration, nationalitet, ”danskhed” osv. Samt hvordan borgere med migrantbaggrund er blevet kategoriseret og andetgjort gennem dansk politik og medieretorik (Jørgensen 2019, 12). Forskere har påpeget, at vi inden for de seneste årtier har set en tiltagende nationalstatslig retorik og praksis i det danske velfærdssystem (Johansen 2017; Gilliam 2018). Denne bevægelse er en del af en større europæisk tendens, hvor en neo-nationalistisk sikkerheds- og integrationsindsats har vundet indpas som led i krigen mod terror (Rytter & Pedersen 2014), hvormed historier i medierne og den politiske debat har fremhævet islam i forbindelse med risikoen for terror og generelt har associeret muslimske mænd med risiko og fare (Ibid.). Marcia Inhorn har betegnet denne bevægelse som en ny æra af orientalisme kaldet ”neo-orientalisme” (2012, 50-62; cf. Said 1986), der særligt er opstået i kølvandet på terrorangrebet på World Trade Center i 2001. Neo-orientalismen låner historiske symboler på ”Orientens,” hvor Vesten konstrueres som ”den civiliserede nation” i opposition til ”resten,” ”det ikke-vestlige,”² der essentialiseres og fremstilles som tilbagestående, reaktionær og barbarisk. I neo-orientalismens konstruktion af Mellemøsten bliver ”den mellemøstlige mand” portrætteret som patriarkalsk, farlig og utroværdig (Inhorn 2012, 300). Med Collins ord kan man her tale om en konstruktion af et negativt kontrollerende billede.

Et negativt kontrollerende billede af den undertrykkende patriark

Det følgende afsnit har til formål at eksemplificere de kønnede aspekter af et sådant negativt kontrollerende billede i den danske offentlighed og politiske debat. Underrepræsentationen af kvinder med såkaldt ”ikke-vestlig baggrund” på det danske arbejdsmarked har været et centralt emne i den danske integrationsdebat, hvilket i 2016 ledte formand for SF, Pia Olsen Dyhr, til at sætte fokus på netop dette problem:

Halvdelen af de kvinder vi har i Danmark af anden etnisk herkomst, de er ikke i arbejde, og problemet er lidt, at de bliver fastholdt hjemme (...) Hvis de ikke er i arbejde, så skal de i

² Særligt med betegnelsen ”ikke-vestlige indvandrere,” der bl.a. er blevet brugt i dansk lovgivning om befolkningsgrupper, der ikke må være for stor en koncentration af i boligområder.

uddannelse, fordi det er der, man lærer om vores demokrati, der man lærer om ligestilling, at man som kvinde ikke er mandens ejendom (...) i det patriarkalske system de lever i (...) hvor manden faktisk holder dem hjemme (...) Kvinderne skal tvinges væk fra hjemmet af danske krav, hvis ikke manden skal have for let ved at udøve social kontrol (Bolvinkel 2016).

I Dyhrs forklaring fremstår den overvejende grund til, at halvdelen af ”kvinderne med anden etnisk herkomst” ikke er repræsenteret på arbejdsmarkedet, at deres mænd holder dem hjemme. I dette, ikke sjældne, narrativ i dansk politik, skabes der et portræt af en undertrykkende patriark, som udfører social kontrol, og som forhindrer integrationen i at lykkes. Norske Thomas Walle (2004) skriver om, hvordan offentlige billeder af muslimske indvandrere- og flygtningemænd bør forstås i lyset af konstruktionen af ”den norske mand” og den majoritet-norske selvforståelse af et exceptionelt samfund med fuld ligestilling (Ibid.). Således konstrueres ”den etniske/muslimske mands maskulinitet” som en antitese til den moderne, ligestillede, norske mand, og hermed som tilbagestående og én, der praktiserer en patriarkalsk og gammeldags maskulinitet. Walles pointer kan overføres til den danske kontekst, hvor det negativt kontrollerende billede af ”den etniske/muslimske mand” ligeledes legitimeres gennem de kulturelt fejrede værdier om ligestilling og feminisme, som vi ser i Dyhrs forklaring. På den måde stigmatiseres ”den muslimske maskulinitet” gennem praksisser af governmentality og offentlige debatter; som en social fantasi, der forstærker den danske selvforståelse og samtidig skaber en objektgørelse af den ”sociale anden.” Sådanne konstruktioner af en farlig maskulinitet kan frembringe mistænksomhed blandt f.eks. lærere og pædagoger potentielt forstærket af, at SF historisk set er et parti med fokus på styrkelse af skoleområdet og med mange lærere og pædagoger blandt deres medlemmer.

Da arbejdsløsheden for kvinder og mænd med migrantbaggrund er relativt høj for begge køn, og da der findes mange strukturelle forklaringer herpå, kalder Ann-Dorte Christensen og Birte Siim (2010) andetgørelsen af den mandlige indvanderer for en ”racistisk-etnisk-nationalistisk bias, som overskygger mangefacetterede og komplekse uligheder” (Ibid., 12, min oversættelse). Som konsekvens af det negativt kontrollerende billede af den muslimske migrantmand som problemet, fremstår kvinder og børn som ofre. I forlængelse heraf kan det nævnes, at langt de fleste integrationsprojekter lanceret af den danske regering har været målrettet kvinder og børn. En undersøgelse af 500 integrationsprojekter (Seidenfaden 2011) viser et marginalt fokus på mænd og fædre og peger på en ubalance i vægtning af kønnene og en manglende interesse for at støtte og bemyndige indvandrere- og flygtningefædre i rollen som forældre (Ibid., 45). I det følgende afsnit skal vi se, hvordan det negativt kontrollerende billede kan spille ind på lærere og pædagogers rationaler i skole-hjem-samarbejdet.

Ubehagelige fornemmelser

Lærerne på Rosendal skole var optagede af ikke at italesætte og forskelsbehandle eleverne ud fra nationale, etnificerede eller racialiserede markører i tråd med Herviks pointe om en race-blind ideologi. Da jeg havde mit indledende møde med skolelederen og de to teams, som jeg skulle følge under mit feltarbejde, blev det understreget, at man på Rosendal skole ikke brugte kategorier som "etniske minoritetsforældre," og at de på skolen i stedet brugte betegnelser som "ressourcestærke" og "ressourcesvage." Generelt oplevede jeg, at nationale og etnificerede forskelle blev tabuiseret, og at der opstod en form for anspændthed omkring emner, der relaterede sig til sociale konstruktioner af "det fremmede." "Det fremmede" er en term, som jeg foreslår til at beskrive den sociale konstruktion af noget, der italesættes eller portrætteres som en modsætning til "det danske," (som samtidig konstrueres som normen), f.eks. "tosprogede." Tabuer kan anskues som sociale praksisser til at beskytte ideen om det gode samfund, og hvis tabuer bliver afsløret, kan det påvirke den skrøbelige relation inden for et samfund og hverdagens sociale orden (Douglas 1966, xiii). Tabuet om at tale om "det fremmede" skjulte en underliggende devaluering af bestemte elever og forældre, og på den måde var tabuet med til at beskytte et billede af en harmonisk skole, hvor alle var lige, selvom der underlæggende var en generel opfattelse blandt forældre og lærere med majoritets-dansk baggrund om, at der ikke måtte være *for* mange tosprogede elever på Rosendal skole, samt at det ind i mellem dukkede op blandt visse lærere, at tosprogethed blev forbundet med ressourcesvaghed. Emner omhandlende "det fremmede" blev yderligere tabuiseret på grund af, at den syriske flygtningekrise stod på sit højeste, hvilket havde medført en tiltagende neo-nationalistisk retorik i dansk politik, hvilket de fleste lærere tog afstand fra. Tabuiseringen og anspændtheden omkring "det fremmede" medførte også, at lærernes potentielle mistillid til fædre med migrantbaggrund kom til udtryk på subtile måder og virkede derfor ikke dominerende. Alligevel observerede jeg nogle hverdagsdynamikker, som reflekterede ideen om en særlig mistænkelig maskulinitet. F.eks. da en lærer til et møde fortalte om en familie med pakistansk baggrund, som ikke ønskede "at åbne op" over for skolen. Den tilstedeværende socialrådgiver, Bente, omtalte faren som "sådan en af de [indvandrere] mænd, der ikke kan håndtere, at kvinder bestemmer." De andre professionelle nikkede indforstået og spurgte ikke mere ind til denne beskrivelse, som om de genkendte denne type af mand. Her argumenterer jeg for, at de indforstået delte den sociale forestilling om en særlig "mistænkelig maskulinitet." Et andet eksempel er læreren Steffen, der fortalte mig, at det havde været et særligt år sidste år, da det var flest fædre med "anden etnisk baggrund," som havde mødt op til skole-hjem-samtalerne. Han mente, det var, fordi disse fædre havde været bedst til dansk og tilføjede sagte: "men ja, hvis konerne aldrig kommer ud [af hjemmet], hvordan skal de så også kunne lære dansk?" Et tredje eksempel er med integrationsvejlederen Shamia, som fortalte om en lærer, der havde bedt om hendes hjælp i forbindelse med en "udfordrende muslimsk far." De involverede lærere havde omtalt denne far

som fundamentalistisk og bagstræberisk, hvilket var blevet forstærket gennem en bestemt episode: Et møde hvor faren havde sagt ”hold kæft” til sin kone. Det var i hvert fald, hvad tolken havde oversat, sagde Shamia, og denne tolk havde efterfølgende været med til at forstærke et negativt billede af faren som kontrollerende og aggressiv. Da lærerne ikke kunne arabisk, var tolkens ord blevet til sandhed. Shamia, som talte farens dialekt af arabisk, ringede efterfølgende til faren, og de havde ifølge hende haft en positiv dialog, og til deres efterfølgende møde havde hun kun mødt en far, som gerne ville samarbejde. I modsætning til billedet af den kontrollerende fundamentalist oplevede hun en ret skrøbelig og betyngtet far, og Shamia mente derfor, at tolken måtte have misforstået faren. ”Eller, jeg ved ikke...” fortsatte hun, ”jeg forstår ikke, hvor det skræmmebillede kom fra.” Herudover peger casen på en anden vigtig pointe: Den store indflydelse som en tolk kan have i et skrøbeligt skole-hjem-samarbejde og problemet med, at flere tolke ikke taler samme dialekt, af f.eks. arabisk, som den pågældende forælder (se også Jørgensen 2019). Dette kan føre til misforståelser og forhindre, at negative fordomme bliver udfordret.

Eksemplerne peger på en social forestilling om en bestemt type far, som ikke kan samarbejde med kvinder, holder sin hustru hjemme, er aggressiv og kontrollerende. Samtidig peger situationerne på, at mistilliden var svær for fædrene at få greb om. De pågældende fædre blev ikke gjort direkte bekendte med denne mistillid. De beskrevne situationer er eksempler på, hvordan skygger af mistillid kunne opstå blandt lærerne, samtidig med at de lige så hurtigt blev tysset væk igen, da det afslørede en form for tabu blandt lærerne at diskutere sådanne fordomme direkte. Derfor kunne det være svært for fædrene at *bevise* denne mistillid, hvilket bekræfter den tidligere pointe om, at mistro ofte er ubehagelige fornemmelser frem for direkte diskriminerende handlinger (Daniel og Knudsen 1995). En sådan mistanke om at blive mistænkeliggjort blev forstærket af fædrenes politiske subjektivitet, hvor erfaringer om at blive mistænkeliggjort i politisk retorik kunne medføre en negativ forventning om, at læreren abonnerede på denne holdning. Samtidig viser situationerne i dette afsnit, at fædre *blev* opfattet som mistænkelige af nogle af de professionelle.

Jeg argumenterer for, at disse aspekter udgør elementer af et negativt kontrollerende billede af muslimske migrantmænd og foreslår at betegne dette billede ”mistænkeliggjort maskulinitet” (Jørgensen 2017). Denne mistænkeliggjorte maskulinitet var et socialt fænomen, som fædrene blev nødt til at forholde sig - og navigere i forhold - til i deres hverdagsliv. Ud fra hvilke fædre, der berettede om at blive mistænkeliggjort, blev det tydeligt, at det negativt kontrollerende billede blev koblet til racialiserede kropstegn såsom at have en brun hudfarve, mørkt hår, mørke øjne. Herudover forstærkede forskellige etnificerede markører dette billede: En accent, et arabisk, mellemøstligt eller muslimsk navn o. lign. Disse kropstegn og markører synes – særligt i kombination med hinanden – at konnotere en opfattelse af faren som patriarkalsk, utilregnelig, potentiel voldelig og som en, der kontrollerer familien.

Mistillid som en "væren-i-verden"

Hvis det altid er faren, som kommer til skole-hjem-samtalen, og hvis det altid er faren, som henter barnet fra børnehaven, hvis det hele tiden er faren... så tænker de [pædagogerne], "hmm... det er ham [faren], som bestemmer det hele – moren må sikkert slet ikke komme i børnehaven (...) Jeg tror, at pædagogerne tror, at moren ikke må komme [ud af hjemmet] for hendes mand. De tror, at han kontrollerer hende. Det er et stort problem, jeg mener, de tror bare han [manden] bestemmer over kvinden, hmm, og pædagogerne siger bare "Okay, vi vil gerne tale med..." - jeg mener, jeg har oplevet det her – "vi vil gerne tale med moren, kan vi tale med hende?" Det er et paradoks, altså selv hvis faren er aktiv, bliver han bebrejdet for at kontrollere moren.

Waaail er en far med somalisk baggrund, som jeg mødte i en af fædregrupperne. Han ønskede med citatet at forklare mig, hvordan mistilliden til mænd som ham kunne spille ind på flere planer. Hvis fædrene ikke mødte op til de forskellige møder i institutionen, så kunne det fortolkes af personalet som, at faren ikke var interesseret i sit barn. Modsat, hvis det altid var faren, der dukkede op, kunne det tolkes af de professionelle som, at moren ikke måtte komme ud af hjemmet. Den mistillid som faren Waaail beretter om, gjorde ham selv mistænksom: Hvordan opfattede pædagogerne mon ham, når han kom i børnehaven? For Waaail var evnen til at udvise tillid altså ikke op til ham selv alene. "The capacity to trust needs to be underwritten by the capacity to tame chance, especially the chance to be hurt. This capacity [to trust] is not an individual matter, but a gift that cultured society gives a person" (Daniel & Knudsen 1995, 2). Den mistillid, som blev tillagt Waails "udenlandske" maskulinitet, blev således en del af hans væren-i-verden og det at blive miskrediteret som en omsorgsfuld far resulterede i en repositionering, som i sig selv medførte et tab af evnen til at udvise tillid.

Mistænkeliggørelsens konsekvenser – et bekymret faderskab

Faren Ammar er vokset op som palæstinensisk flygtning i Libanon. I dag er han far til fem børn, som alle er født i Danmark. Herudover er han medlem af fædregruppen i boligområdet Bøgelunden. Ammar fortalte, at han på et tidspunkt havde fået et brev fra kommunen om, at en person havde set ham slå sin søn nede i gården i deres boligkompleks. Brevet havde gjort Ammar rædselsslagen, og han vidste ikke, hvordan han skulle reagere. Ammar brugte flere gange betegnelsen "systemet," som et billede på en uoverskuelig og magtfuld mekanisme, som han ikke vidste, hvordan han skulle håndtere. Efter mange overvejelser henvendte han sig til skolens sundhedsplejerske, som

han havde et godt forhold til, og som havde kendt familien gennem mange år. Sundhedsplejersken hjalp Ammar med kontakten til kommunen, som efterfølgende undskyldte og lukkede sagen. Ammar havde aldrig fundet ud af, hvorfor han var blevet beskyldt, og selvom det viste sig at være en fejl, glemte han ikke episoden, som forstærkede hans bekymringer for, hvordan han bedst kunne agere som far. Fædregruppen i Bøgelunden var en del af en boligsocial indsats, og udover at være et sted hvor fædrene hyggede sig, grillede og delte erfaringer med børneopdragelse, havde den også et indbygget ”fædrekursus,” hvor forskellige velfærdsprofessionelle kom på besøg og fortalte om, hvad de lagde vægt på i deres arbejde med børn samt hvilke forventninger, de havde til forældrene. Da jeg spurgte Ammar, hvad de velfærdsprofessionelle særligt havde lagt vægt på, svarede han ”kommunikation.” At man ikke blot skulle kommunikere ved at overlevere beskeder eller beordre sine børn noget, men at lære at tale på en mere ”venlig måde,” forklarede Ammar og tilføjede, at det kunne være svært i praksis, fordi han for tiden oplevede, at hans teenagesøn ikke lyttede til, hvad han sagde. Sønnen var netop taget med nogle venner til Tyrkiet, selvom han skulle starte i gymnasiet, og ville nu misse de første dage.

Jeg kan bare ikke acceptere, at han spilder sin uddannelse, fordi han vil rejse. Hvis han ønsker at rejse i ferien, har jeg ikke noget imod det, men bare ikke når skolen starter. Så er det altså svært at praktisere, hvad man har lært (Ammar)

Jeg fik det indtryk, at de velfærdsprofessionelle havde haft en forudindtaget idé om, hvordan fædrene talte til deres børn: At de normalt kommunikerede med deres børn på en ”uvenlig måde.” Denne idé passer til det negativt kontrollerende billede af en streng patriarkalsk far.

Set fra Ammars perspektiv oplevede han, at hans søn ikke lyttede til ham:

Uafhængighed spiller en stor rolle i deres [teenagere, der som hans søn vokser op i Danmark] mentalitet. Det kan være godt på nogle punkter, men også dårligt, hvis det ender i, ”jeg vil gøre det her, og jeg er ligeglad med, hvad du siger.”

Ammar følte sig til tider magtesløs over for sin søns handlinger, som krævede mere end ”venlige ord” samtidig med, at alle typer af forældre almindeligvis ville havde sat deres autoritet igennem her. Dette eksempel illustrerer et mismatch: De velfærdsprofessionelles for forståelse af Ammar som værende for streng og som en, der forhindrede sine børn i at få en ”fri,” ”demokratisk” og ”dialogisk” opvækst (se også Haga 2015, 52). Fra Ammars perspektiv gjorde hans søn, hvad der passede ham, og at ”tale mere venligt,” var ikke et brugbart råd. Han

behøvede vejledning, der tog udgangspunkt i hans konkrete udfordringer, og ikke råd, der byggede på en forforståelse om, hvem han var. Derfor virkede det til, at kurset på flere måder havde gjort ham mere bekymret og usikker på, hvordan han kunne handle korrekt. Jeg vil argumentere for, at justeringerne af Ammars måde at være far på, medførte en tilstand af ”bekymret faderskab” (Jørgensen 2019, 250). Faren Abir, der også var kommet til Danmark som palæstinensisk flygtning og medlem af Bøgelundens fædregruppe, udtrykte det på denne måde:

Det sker nogle gange, at forældrene er bange for at skælde deres børn ud, (...) fordi hvis barnet går til sin lærer og siger ”min far har skældt mig ud,” så bliver forældrene måske indkaldt [til en samtale]. Så sidder du der, som om du var i retten (...) sådan noget glemmer en far ikke.

Abir oplevede, at børn kunne fornemme disse dynamikker, og at de ovre i skolen kunne få det indtryk, at der var mange ting, som forældrene ikke kunne bestemme (eller forstod sig på), og at de altid kunne komme og snakke med en lærer, hvis de følte, der blev sat for mange grænser i hjemmet. Nogle lærere var altså ikke på forældrenes side, men børnenes, og Abir oplevede, at disse lærere i højere grad ville ”befri” børnene fra, hvad de opfattede som en streng opdragelse, end de ville lytte til forældrene. Således svækkede lærernes mål om disse børns ”individuelle frihed” forældrenes position i familien (se også Haga 2015).

At blive positioneret i rollen som ”den strenge far”

Abir, Ammar og flere andre fædre fra undersøgelsen beretter om et særligt vilkår som muslimsk far med migrantbaggrund: De oplevede på forskellig vis at blive holdt tilbage i forhold til, eller være usikre på, at sætte grænser for deres børn og teenagesønner på grund af velfærdsprofessionelles mistillid til deres evner som far og en potentiel risiko for intervention i deres familie. Samtidig oplevede jeg et paradoks under mine besøg i mange af de fædregrupper, som tilhørte en boligsocial helhedsplan. Mange af disse helhedsplaner havde en målsætning om at nedsætte kriminaliteten blandt unge i området, og flere af fædregrupperne indeholdt ”patruljeringsgrupper,” hvor fædre blev opfordret til at patruljere i området og holde øje med ”de vilde drenge.” På den måde blev fædre positioneret i rollen som den strenge, kontrollerende mand, selvom eksemplerne ovenfor peger i retning af, at fædre blev mistænkt for og reguleret i forhold til at være på den måde. Dette paradoks var også at finde i skolekonteksten. Faren Raza, som havde pakistansk baggrund, forklarede mig, hvordan han (og andre fædre med migrantbaggrund, som han kendte), havde følt sig overset af lærere og pædagoger i både vuggestue, børnehave og indskolingen, hvor de havde oplevet, at de professionelle hovedsageligt havde henvendt sig til deres koner. Men lærerens blik på faren ændrede sig, sagde Raza, når barnet blev ældre og kom

i teenagealderen. Hvis teenageren, særligt drenge, var involveret i en konflikt, så fik fædre endelig en rolle i skole-hjem-samarbejdet. Nu ville læreren søge hjælp hos faren til at sætte sønnen på plads og på den måde opfordre ham til at påtage sig rollen som den strenge, patriarkalske far, en rolle som disse fædre havde prøvet at undgå, forklarede Raza.

Konklusion

Jeg foreslår begrebet mistænkeliggjort maskulinitet som et teoretisk begreb til at beskrive et negativt kontrollerende billede, som på forskellig vis spiller ind i fædre med migrantbaggrunds livsverdenen. De etnografiske beskrivelser kan illustrere, hvordan mistilliden blev virkelig for fædre, og synliggøre, hvordan fædre reagerede på dette fænomen med skuffelse, modstand og mistro. Samtidig peger denne undersøgelse på, at racialiserede kropstegn bliver tillagt betydning i det danske samfund, og at dette er med til at skabe ulighed.

Der er behov for et større fokus på, hvordan fædrerollen blandt fædre med migrantbaggrund er i bevægelse og forandring, og hvordan mange af fædre bestræber sig på at opnå en tættere følelsesmæssig relation til deres børn, end de selv har oplevet at have til deres egen far. Dette kan føre til en bredere forståelse og inkludering af disse fædre og udfordre fænomenet om den mistænkeliggjorte maskulinitet.

Anne Hovgaard Jørgensen, Ph.d., adjunkt, Københavns Professionshøjskole.

Litteratur

Bolvinkel, M. 2016. SF klar til at trække hjemmegående indvandrerkvinder i kontanthjælp. Tv2 Nyheder, 14. april.

Christensen, A. & B. Siim. 2010. Citizenship and Politics of Belonging. *Kvinder, Køn og Forskning* (2-3):8-17.

Connell, R. W. and James W. Messerschmidt. 2005. Hegemonic Masculinity Rethinking the Concept. *Gender and Society* 19(6):829-59.

Collins, P. H. (2000). *Black Feminist Thought*. New York: Routledge.

Daniel, E. V. & C. E. Knudsen. 1995. Introduction. I: *Mistrusting Refugees*. California: University of California Press, s. 1-12.

Dannesboe, K. I.; B. Kjær; C. Palludan & D. Bach. 2018. Parents of the Welfare State: Pedagogues as Parenting Guides. *Social Policy & Society* 17(3):467- 80.

Dannesboe, K. I., N. Kryger, C. Palludan, and B. Ravn. 2012. *Hvem sagde samarbejde?* Aarhus: Aarhus Universitetsforlag.

Douglas, M. 1966. *Purity and Danger*. London: Routledge.

Furedi, F. 2002. *Paranoid Parenting*. Chicago: Chicago Review Press.

Gilliam, L. & E. Gulløv red. 2017. *Children of the Welfare State*. London: Pluto Press.

Gilliam, L. 2018. *Minoritetsdanske drenge i skolen*. Aarhus: Aarhus Universitetsforlag.

Good, B. J. 2012. Phenomenology, Psychoanalysis, and Subjectivity in Java. *Ethos* 40(1):24-36.

Haga, R. 2015. *Freedom Has Destroyed the Somali Family*. I: red. M. Sedgwich, *Making European Muslims*. New York: Routledge, s. 39-55.

Heidegger, M. 1962. *Being and Time*. New York: Harper-Collins Publishers.

Hervik, P. 2015. Race, 'Race', Racialisering, Racisme og Nyracisme. *Dansk Sociologi* 26(1):30-50.

IMO, UN Migration. 2019. Definition. Who Is a Migrant. Hentet: (<https://www.iom.int/who-is-a-migrant>).

Ingold, T. 2007. *Lines: A Brief History*. New York: Routledge

- Inhorn, M. C. 2012. *The New Arab Man*. New Jersey: Princeton University Press.
- Jackson, M. 1996. Introduction: Phenomenology, Radical Empiricism, and Anthropological Critique. I: M. Jackson red. *Things as They are*. Bloomington: Indiana University Press.
- Johansen, M. 2017. Velfærdsstaten set fra udsatte flygtningeforældres perspektiv. *Dansk pædagogisk Tidsskrift* 3: 7-16.
- Jørgensen, A. H. 2019. *Becomings of School-Fathers*. Ph.d.-afhandling, DPU, København: Aarhus Universitet.
- Jørgensen, A. H. 2017. Overcoming Mistrusted Masculinity. *Gender and Education* 31(3):377-393, DOI: [10.1080/09540253.2017.1337872](https://doi.org/10.1080/09540253.2017.1337872).
- Kryger, N. 2015. Det intensiverede samarbejde mellem institution og hjem under den tredje institutionalisering af barndommen. *Dansk pædagogisk Tidsskrift* 4: 62-69.
- Lahdenperä, P. 1997. *Invandrarbakgrund eller skolsvårigheter? En textanalytisk studie av åtgärdsprogram för elever med invandrarbakgrund*. Stockholm diss: HLS Förlag.
- Matthiesen, N. C. L. 2014. *Voices of the Unheard*. Ph.d.-afhandling. Aarhus: Aarhus University.
- Pedersen, M. H. & M. Rytter. 2011. *Islam og muslimer i Danmark*. København: Museum Tusulanums Forlag.
- Reay, D. 2004. Education and Cultural Capital: The Implications of Changing Trends in Educational Policies. *Cultural Trends* 13(2): 73-86.
- Reinicke, Kenneth. 2006. *Fædre med anden etnisk baggrund end Dansk – mellem tradition og modernitet*. København: Ligestillingsafdelingen.
- Seidenfaden, L. 2011. *Den u håndterbare målgruppe*. Speciale, Institut for Sociologi, Københavns Universitet.
- Timm, L. and S. K. Bergthóra. 2011. *Uhørte stemmer*. Viborg: VIA System.
- Vertelyte, M. 2019. *Not so ordinary friendship* Ph.d.-afhandling, Aalborg Universitet.
- Vigh, H. 2004. Navigation – unge i konfliktfyldt terræn. I: red. K. Hastrup *Viden om verden*. København: Hans Reitzels Forlag, s. 119-139.

Walle, T. 2004. Mennogmaskuliniteter i en minoritetskontekst. I: red. Ø. Fuglerud
Andre bilder av «de andre». Transnasjonale liv i Norge. Oslo: Pax, s. 330-354.